

31.12.2018

BOSNA HERSEK ÜLKE RAPORU

Rumeysa Candemir
KIRIKKALE TİCARET VE SANAYİ ODASI

İçindekiler

1. COĞRAFI KONUM	3
2. SİYASİ VE İDARİ YAPI.....	3
3. NÜFUS VE İŞGÜCÜ YAPISI	4
4. EKONOMİK YAPI.....	4
5. EKONOMİK PERRFORMANS	5
6. DIŞ TİCARET	5
7. Dış Ticaret Politikası ve Vergiler	16

BOSNA HERSEK

2018

RESMİ ADI	BOSNA HERSEK
YÖNETİM BİÇİMİ	PARLAMENTER CUMHURİYET
CUMHURBAŞKANI	ŞEFİK DŽAFEROVIĆ
BAŞKENT	SARAYBOSNA
NÜFUS	3.295.121
YÜZÖLÇÜMÜ	51.197
DİL	HIRVATÇA, SIRPÇA, BOŞNAKÇA
ETNİK YAPI	%48 BOŞNAK, %37,1 SIRP, %14,3 HIRVAT %0,6 DİĞER
DİNİ YAPI	MÜSLÜMAN %40, ORTODOKS %31, ROMA KATOLİKLERİ %15, DİĞER %14
PARA BİRİMİ	MARKA(BAM)
GSYİH (Milyon \$)	20.152 (2019, IMF tahmini)

1. COĞRAFİ KONUM

Bosna-Hersek Avrupa kıtasının güney doğu, Balkan yarımadasının ise kuzey batı köşesinde olup, 42-45 Kuzey enlemleriyle, 15-19 Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Doğusunda Sırbistan, güney doğusunda Karadağ, kuzey ve batı yönlerinde Hırvatistan ile komşudur. Ülkenin Adriyatik Denizinde 20 km uzunluğunda bir sahil şeridi vardır. Ancak bu sahil şeridi ticari liman olma özelliğine sahip olmadığı için bu ihtiyaç Hırvatistan'ın uluslararası Ploče Limanı kiralanarak giderilmektedir. Bosna-Hersek %82 bölümünü Bosna, % 12 bölümünü de Hersek oluşturur. Bosna-Hersek Federasyonu ülkenin % 51,48 kaplarken, Sırp Cumhuriyeti % 48,52 bölümünü kaplamaktadır.

2. SİYASİ VE İDARİ YAPI

Bosna-Hersek 1992 yılı Nisan ayında Yugoslavya'dan bağımsızlığını kazanmış ardından çıkan ve 1995 yılına kadar devam eden savaş bittiğinde 14 Aralık 1995 yılında imzalanan Dayton Anlaşması ile kurulmuştur. Bosna-Hersek idari yapı olarak Bosna-Hersek Federasyonu ile Sırp Cumhuriyeti olmak üzere siyasi, hukuki otoriteye sahip iki entiteden oluşmaktadır. Her iki entitenin de ayrı yasama organları ve hükümetleri bulunmaktadır. Bu iki entitenin yanında Brcko Bölgesi, Merkezi Hükümetin kontrolünde özerk bir yapı olarak yer almaktadır.

Bosna –Hersek Federasyonu 10 kantondan oluşmaktadır. Sırp Cumhuriyeti ise kendi içinde bölgeler ve belediyeler şeklinde yapılanmıştır. Ülkenin siyasi yapısının başında Cumhurbaşkanlığı Konseyi gelmektedir. Her üç milletin birer temsilcisinin bulunduğu bu konsey dört yıllık bir süre için göreve gelmekte ve Başkanlık, üyeler arasında sekizer aylık dönemlerle değişmektedir.

Cumhurbaşkanının yanında, Parlamentonun altında görev yapan Bakanlar Kurulu diğer önemli bir kurumdur. Başbakan ve dokuz bakandan oluşan Bakanlar Kurulundaki bakanların Konsey olduğu gibi, her birinin diğer milletlerden ikişer yardımcısı vardır. Söz konusu kurumların yanında Temsilciler Meclisi ve Bosna-Hersek Halk Meclisinden oluşan Bosna-Hersek Parlamentosu bulunmaktadır.

3. NÜFUS VE İŞGÜCÜ YAPISI

Bosna-Hersek savaşı sebebiyle 1991 yılından bu yana nüfus sayımı yapılmamıştır. Savaş sonucu yaşanan yıkım ve göç sebebiyle kesin nüfus rakamları bilinmemekle birlikte 2018 yılı itibariyle nüfusun 3,5 milyonu geçtiği tahmin edilmektedir. Etnik grupların toplam nüfus içindeki oranları ise Boşnaklar, % 48, Sırp lar, % 37,1, Hırvatlar, % 14,3, diğer grupların da % 0,6 olduğu tahmin edilmektedir. Yine toplam nüfusun % 40 Müslümanlar, % 31 Ortodokslar, % 15 Katolikler, % 4 Protestanlar ve % 10 da diğerleri oluşturmaktadır.

4. EKONOMİK YAPI

Bosna-Hersek savaşı öncesinde ağır sanayi alt yapısına sahip bir ülke konumundaydı ve ülkenin en büyük on sanayi kuruluşu toplam istihdamın ve üretimin yarısını karşılayacak büyüklükteydi. Bosna-Hersek'teki ağır sanayi temel olarak metalürji ve kimya sanayi üzerine yoğunlaşmıştı. Bu dönemde üretim genel olarak Yugoslav iç pazarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuştu. Ancak bugün, yaşanan savaş nedeniyle pazar kaybının yanı sıra, sanayi tesisleri zarar görmüş, bu tesislerdeki makine ve teçhizat çalınmış, ülkenin sanayiye dayalı ekonomik yapısı bozulmuştur.

Savaş öncesi dönemde sanayiye dayalı olan Bosna Hersek ekonomisi günümüzde, hizmetler, bankacılık, enerji ve turizm alanlarına yapılan yatırımlarla farklı bir konuma gelmiştir.

2007 yılında yabancı yatırımlarda yaşanan keskin düşüşle birlikte halihazırda düşük düzeyde gelen yatırımlar Bosna Hersek özel sektörünün oldukça yavaş gelişmesine yol açmaktadır.

İşsizlik, Bosna Hersek'in en ciddi makro ekonomik sorunu olmaya devam etmektedir. Kayıt dışı istihdam nedeniyle işsizlik oranı gerçek değerinden daha düşük gösterilmektedir. Ülkenin önemli ekonomik sorunlarından biri de yüksek ve sürekli dış ticaret açığı olup, borçlanmasıdır.

1 Ocak 2006 tarihi itibariyle ekonominin kayıt altına alınması amacıyla başlatılan KDV uygulaması düzenli gelir elde edilmesini sağlamış, "gri pazar" faaliyetlerini, rüşvet olaylarını ve vergilendirilemeyen gelirleri büyük ölçüde denetime almıştır. Ulusal düzeydeki istatistikler iyileşme gösteriyor olsa da, halen ekonominin önemli bir kısmı gayriresmi ve kayıt altına alınamayan uygulamaları barındırmaktadır.

Bosna Hersekin ekonomik önceliklerini; AB'ne entegrasyon, mali sistemin güçlendirilmesi, kamu yönetimi reformu, DTÖ'ne üyelik ve dinamik özel sektörü güçlendirerek istikrarlı bir ekonomik büyüme sağlamaktır.

5. EKONOMİK PERRFORMANS

Nominal değerlerle 2018 Bosna Hersek GSYİH 20,2 milyar ABD Doları, kişi başına milli geliri ise 5.755 ABD Doları olarak gerçekleşmiştir (IMF). Bosna Hersek'te 2018 yılı itibariyle enflasyon oranı % 1,4 olup, 2019 yılında bu oranın % 1,1 düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Ülkenin ekonomik büyümesi, ihracatta en önemli pazarı olan AB ülkelerindeki gelişmelerle doğrudan orantılıdır. 2018'de % 3,6 büyüyen GSYİH'da 2018-2022 döneminde ortalama % 2,8 büyüme olması beklenmektedir.

2017 yılı verilerine göre ülkenin GSYİH'sı içinde tarım sektörünün payı %5,8, sanayinin %23,4 ve hizmetler sektörünün %55,6'dır (Dünya Bankası-2018).

6. DIŞ TİCARET

Bosna Hersek'in Dış Ticareti (Milyon \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İhracat	5.687	5.892	5.099	5.328	6.367	7.182
İthalat	10.295	10.990	8.994	9.142	10.445	11.628
Hacim	15.982	16.882	14.093	14.470	16.812	18.810
Denge	-4.608	-5.098	-3.895	-3.814	-4.078	-4.446

Kaynak: ITC-Trade Map

Bosna Hersek, Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması-CEFTA'nın bir üyesidir ve Türkiye ile Serbest Ticaret Anlaşması bulunmaktadır. Ülke, ABD, Yeni Zelanda, İsviçre, Norveç ve Japonya ile tercihli ihracat rejimi anlaşmasına sahiptir.

2008'de Bosna Hersek, AB ile İstikrar ve Katılım Anlaşması imzalamış olmakla birlikte, bu

anlaşma henüz işlerlik kazanmamıştır. Bu Anlaşma Bosna Hersek ve AB arasında bir serbest ticaret bölgesi oluşturmakta, gümrük tarifeleri ve gümrük kısıtlamalarını karşılıklı olarak kaldırılmasını öngörmektedir. AB ülkeleri tarafından onaylanmasından sonra yürürlüğe girecek olan bu Anlaşma sayesinde, AB standartlarına uygun üretilen bütün Bosna Hersek ürünleri gümrüksüz ve hiçbir kısıtlama olmaksızın AB pazarına girebilecektir. Bu durumun ülke ekonomisini daha da geliştireceği, rekabet gücünü artıracığı, yatırımları ve iş sahalarını artıracığı muhakkaktır.

2009 yılından bu yana AB, 11.000 ürünün Bosna-Hersek'e ithalatını sıfır gümrükle gerçekleştirmektedir. Anlaşmanın imzalanmasının hemen ertesinde kozmetik, traktör, motosiklet, mobilya, elektronik aletler, önemli ev aletleri, bilgisayarlar, oyuncaklar gibi ürünlerin gümrüğü % 50 oranında azaltılmış, 2010 yılı Ocak ayından itibaren de sıfırlanmıştır.

6.1. Ülkenin Dış Ticaretinde Başlıca Ürünler

Bosna Hersek'in önemli ihraç kalemleri arasında temel metaller, mineral yağlar, mobilya, motorlu araçlar (büyük ölçüde montaj), metalden eşya, ağaç ve ağaç ürünleri, deri eşya, gıda ve içecek sayılabilir.

Bosna-Hersek'in İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 \$)

TİP NO	GTİP TANIMI	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
	Genel Toplam	5.327.578	6.366.900	7.182.146	12,8	100
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	370.699	398.618	386.673	-3,0	5,4
2716	Elektrik enerjisi	182.406	266.675	347.189	30,2	4,8
7601	İşlenmemiş alüminyum	140.058	206.266	245.894	19,2	3,4
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalın >=6 mm	187.964	201.585	213.921	6,1	3,0
9403	Diğer mobilyalar vb. Aksam, parçaları	168.127	190.910	208.272	9,1	2,9

2704	Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok/sömikok, karni kömürü	69.999	123.867	187.324	51,2	2,6
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik k	111.208	153.315	186.863	21,9	2,6
6403	Ayakkabı; yüzü deri, tabanı kauçuk, plastik, tabii, suni vb. kösele	177.558	178.270	180.584	1,3	2,5
7308	Demir/çelikten inşaat ve aksamı	96.355	126.411	179.644	42,1	2,5
6406	Ayakkabı aksamı, iç taban, topuk rampası, getr, tozluk, dolak vb.	109.506	129.804	166.051	27,9	2,3
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	141.969	144.500	164.779	14,0	2,3
7213	Demir/çelik filmaşın (sıcak haddelenmiş, rulo halinde)	83.708	105.765	144.510	36,6	2,0
2818	Suni korendon alüminyum oksit ve hidroksit	82.289	103.889	135.775	30,7	1,9
7214	Demir/çelik çubuklar (sıcak haddeli, dövülmüş, burulmuş, çekilmiş)	84.935	82.321	117.232	42,4	1,6
9306	Bombalar, torpil, mayın, mermi vb. harp mühimmatı vb. aksamı, parçası	-	-	115.360	100	1,6
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	112.095	117.661	114.520	-2,7	1,6
3925	Plastikten inşaat malzemesi	60.991	77.268	97.699	26,4	1,4
4401	Yakmaya mahsus ağaçlar; yonga, talaş, döküntü, kırıntı vb.	78.953	85.275	95.079	11,5	1,3

6203	Erkek/erkek çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	64.508	80.400	93.621	16,4	1,3
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	60.755	75.744	86.451	14,1	1,2
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	56.686	66.373	85.987	29,6	1,2
7604	Alüminyum çubuk ve profiller	66.447	80.525	84.029	4,4	1,2
7314	Demir-çelik tellerden örme mensucat, ızgara, ağ, kafeslikler vb.	44.756	64.839	78.079	20,4	1,1
8431	Ağır iş makine ve cihazlarının aksamı, parçaları	55.214	58.330	75.086	28,7	1,0
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	71.047	71.999	74.925	4,1	1,0
2804	Hidrojen, asal gazlar ve diğer ametaller	43.284	70.269	72.105	2,6	1,0
7326	Demir/çelikten diğer eşya	35.195	53.603	69.856	30,3	1,0
7610	Alüminyum inşaat ve aksamı	45.677	57.097	69.762	22,2	1,0
7204	Demir/çelik döküntü ve hurdaları, bunların külçeleri	25.350	55.396	69.753	25,9	1,0
4804	Kraft kağıt/kartonlar-sıvanmamış-rulo veya tabaka halinde	34.161	46.969	69.008	46,9	1,0
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	73.241	90.256	63.575	-29,6	0,9
8482	Her nevi rulmanlar	42.885	57.061	62.306	9,2	0,9

3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	45.759	48.552	57.437	18,3	0,8
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	36.319	46.925	51.668	10,1	0,7
9406	Prefabrik yapılar	35.944	42.163	49.475	17,3	0,7
8503	Elektrik motor, jeneratör, elektrojen grupları aksam, parçaları	27.173	40.730	48.554	19,2	0,7
7318	Demir/çelikten cıvata, somun, tavan halkası, vida, perçin, pim vb.	33.977	42.005	48.070	14,4	0,7
4418	Bina, inşaat için marangozluk, doğrama mamulleri	35.240	40.188	47.788	18,9	0,7
4101	Sığır ve at cinsi hayvanların derileri-ham	47.934	52.653	47.185	-10,4	0,7
0811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	36.047	46.930	45.300	-3,5	0,6

Kaynak: ITC-Trade Map

İthalat kalemleri arasında ise gıda ve içecek, petrol ve kömür, kimyasallar, makine ve donanım ile motorlu araçlar bulunmaktadır.

Bosna Hersek yeniden yapılanma sürecinin bir sonucu olarak gümrük idarelerini tek bir çatı altında toplamıştır. Bosna Hersek'te gümrük vergileri % 0-15 değişmekte olup, gümrük vergileri ortalaması % 6,5'dir. Bazı gıda ürünlerinde gümrük vergilerinin yanı sıra prelevman vergileri de (excise taxes) alınmaktadır.

Bosna Hersek'te yatırım yapan bir firma STA imzalanan ülkelerle, tavizli rejim kapsamında ihracat yapabilmektedir. Türkiye ve Bosna Hersek arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmasına göre Bosna Hersek'e ihracatta tüm gümrük vergileri ve eş etkili vergiler sıfırlanmıştır.

Yatırım amaçlı gelen yabancı sermayeye ait mal ve ekipmanlar, Bosna Hersek'te gerçekleştirilecek iyileştirme ve onarım projeleri için getirilecek mal ve ekipmanlar, ihrac kaydıyla yapılan ithalat, yatırım amaçlı getirilen komple tesis ve makine ithalatı, yolcu beraberinde getirilen eşya, insani yardım kuruluşları tarafından getirilen ürünler, promosyon ve tanıtım amaçlı getirilen ürünler, numuneler, mektup ve posta yolu ile gelen ürünler, eğitim araç gereçleri, uluslararası organizasyonlarda tüketilecek malzemeler gümrük vergisinden muaftır.

İthalat esnasında %1 oranında harç kesintisi yapılmaktadır. İhracatta alınan herhangi bir fon ya da vergi yoktur. Bu uygulamanın dışında ithalatta tarife dışı bir engel bir engel ya da anti dumping uygulaması yoktur.

Bosna-Hersek'in İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP TANIMI	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
	Genel Toplam	9.141.880	10.444.466	11.627.663	11,3	100
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	457.783	551.252	749.134	35,9	6,4
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	340.765	402.114	464.876	15,6	4,0
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	303.804	329.641	361.165	9,6	3,1
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	141.988	264.043	303.203	14,8	2,6
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	252.649	255.884	274.996	7,5	2,4

4107	Sığır ve atların dabalıanmış ve hazırlanmış deri ve kőselesi	120.294	123.634	138.650	12,1	1,2
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	87.073	104.583	123.676	18,3	1,1
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	114.825	116.629	120.792	3,6	1,0
2716	Elektrik enerjisi	65.308	182.657	107.192	-41,3	0,9
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	68.637	87.210	101.239	16,1	0,9
0201	Sığır eti (dondurulmuş)	85.924	78.332	98.625	25,9	0,8
1806	çikolata ve kakao içeren diğer gıda mőstahzarları	79.579	83.898	96.682	15,2	0,8
7601	İşlenmemiş alőminyum	26.198	68.040	92.199	35,5	0,8
6406	Ayakkabı aksamı, i taban, topuk rampası, getr, tozluk, dolak vb.	82.942	84.080	91.628	9,0	0,8
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	101.006	95.886	91.349	-4,7	0,8
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda mőstahzarları	71.187	80.965	89.306	10,3	0,8
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik kablolar	62.156	74.176	89.201	20,3	0,8
1905	Ekmek, pasta, kek, biskővi vs. ile boş ilaç kapsőlő mőhőr gőllacı vs.	69.556	77.030	86.592	12,4	0,7
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	75.188	82.590	83.956	1,7	0,7

2818	Suni korendon alüminyum oksit ve hidroksit	49.338	66.941	80.724	20,6	0,7
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	32.250	39.671	78.873	98,8	0,7
2202	Sular (tatlandırıcı, lezzetlendirilmiş)	62.700	68.339	78.539	14,9	0,7
5903	Plastik emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış mensucat	83.467	86.972	77.562	-10,8	0,7
2203	Biralar (malttan)	72.966	69.444	75.478	8,7	0,6
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. fazla	52.481	63.292	75.226	18,9	0,6
7408	Bakır teller	44.202	64.287	73.703	14,6	0,6
2309	Hayvan gıdası olarak kullanılan müstahzarlar	64.887	62.760	72.042	14,8	0,6
9403	Diğer mobilyalar vb. aksam, parçaları	66.239	62.320	70.297	12,8	0,6
7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. Den geniş)	39.597	51.850	69.894	34,8	0,6
1001	Buğday ve mahlut	69.883	79.273	69.632	-12,2	0,6
8701	Traktörler	60.302	59.743	66.989	12,1	0,6
7308	Demir/çelikten inşaat ve aksamı	52.714	62.146	64.100	3,1	0,6
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	75.243	90.720	63.976	-29,5	0,6
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları-sabunlar hariç	57.121	59.185	63.807	7,8	0,5
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	45.374	48.823	62.374	27,8	0,5

3916	Plastikten monofil, çubuk, profiller-enine kesiti > 1mm.	55.905	61.195	62.024	1,4	0,5
7306	Demir/çelikten diğer tüpler, borular, içi boş profiller	40.841	53.208	59.572	12,0	0,5
0901	Kahve; kahve kabuk ve kapçıkları	55.489	61.787	59.089	-4,4	0,5
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	54.280	50.390	58.583	16,3	0,5
3921	Plastikten diğer levhalar, yaprak, pelikül, varak ve lamlar	42.054	50.448	56.000	11,0	0,5

Kaynak: ITC-Trade Map

6.2. Ülkenin Dış Ticaretinde Başlıca Ülkeler

Bosna Hersek'in İhracatında Başlıca Ülkeler (1 000 \$)

ÜLKELER	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
Dünya	5.327.578	6.366.900	7.182.146	12,8	100
Almanya	835.520	915.890	1.052.048	14,9	14,6
Hırvatistan	555.863	735.984	883.267	20,0	12,3
İtalya	639.842	696.554	816.855	17,3	11,4
Slovenya	456.467	560.579	637.820	13,8	8,9
Avusturya	412.099	516.402	615.895	19,3	8,6
Karadağ	136.178	202.884	242.021	19,3	3,4
Türkiye	224.615	237.786	195.805	-17,7	2,7
Macaristan	109.860	146.729	172.449	17,5	2,4
Hollanda	116.149	147.144	159.422	8,3	2,2
Fransa	89.776	114.086	137.471	20,5	1,9
Çek Cum.	80.147	92.914	121.620	30,9	1,7
İsviçre	91.202	101.036	119.309	18,1	1,7
Romanya	73.886	95.456	111.766	17,1	1,6
Slovakya	79.185	84.410	103.735	22,9	1,4

Polonya	56.183	76.970	98.753	28,3	1,4
Rusya Federasyonu	62.128	84.474	78.357	-7,2	1,1
Makedonya	74.630	83.203	73.044	-12,2	1,0
İsveç	47.565	55.621	60.044	8,0	0,8
İspanya	84.499	76.375	57.058	-25,3	0,8
Birleşik Krallık	28.832	48.312	56.297	16,5	0,8
Suudi Arabistan	7.514	5.591	51.463	820,5	0,7
Lüksemburg	35.345	42.097	42.651	1,3	0,6
ABD	26.265	27.094	39.484	45,7	0,5
Mısır	17.955	14.469	36.759	154,1	0,5
Belçika	27.499	31.183	36.194	16,1	0,5
Bulgaristan	45.717	43.173	30.573	-29,2	0,4
Çin	14.715	22.051	22.356	1,4	0,3
Arnavutluk	25.678	23.504	21.048	-10,4	0,3
Norveç	9.941	11.164	15.563	39,4	0,2
B.A.E.	13.611	11.053	15.243	37,9	0,2
Danimarka	8.179	10.901	15.106	38,6	0,2
Afganistan	7	893	14.379	1.510,2	0,2
Ukrayna	7.264	9.701	13.613	40,3	0,2
Litvanya	1.105	9.343	13.017	39,3	0,2
Yunanistan	6.379	11.407	9.041	-20,7	0,1
Meksika	4.131	5.881	8.336	41,7	0,1
Hindistan	3.160	6.526	8.060	23,5	0,1
Cezayir	253	4.800	7.862	63,8	0,1
Libya	1.690	1.397	5.644	304,0	0,1
Ruanda	17	518	4.319	733,8	0,1

Kaynak: ITC-Trade Map

Bosna Hersek'in İthalatında Başlıca Ülkeler (1 000 \$)

ÜLKELER	2016	2017	2018	2017-2018 Değişim %	2018 Pay %
Dünya	9.141.880	10.444.466	11.627.663	11,3	100
Almanya	1.130.552	1.211.358	1.386.774	14,5	11,9
İtalya	1.074.574	1.186.753	1.310.355	10,4	11,3
Hırvatistan	914.958	1.053.001	1.153.489	9,5	9,9
Çin	617.691	683.168	808.109	18,3	6,9
Slovenya	469.665	525.103	553.614	5,4	4,8
Rusya Federasyonu	412.470	493.055	543.028	10,1	4,7
Türkiye	388.498	441.181	527.505	19,6	4,5
Avusturya	314.299	356.291	406.249	14,0	3,5
ABD	185.212	336.577	380.477	13,0	3,3
Polonya	268.215	316.270	334.058	5,6	2,9
Macaristan	229.256	260.247	299.101	14,9	2,6
Fransa	201.340	222.201	241.502	8,7	2,1
Çek Cum.	150.941	190.304	203.841	7,1	1,8
Hollanda	134.870	150.009	159.948	6,6	1,4
Yunanistan	102.735	120.076	149.956	24,9	1,3
İspanya	102.997	106.564	147.748	38,6	1,3
Romanya	101.611	108.299	125.553	15,9	1,1
Belçika	74.231	81.600	97.912	20,0	0,8
Birleşik Krallık	78.383	90.586	97.175	7,3	0,8
Brezilya	120.004	110.408	96.776	-12,3	0,8
Makedonya	86.098	89.071	92.057	3,4	0,8
Slovakya	75.139	83.905	89.276	6,4	0,8
İran	2.527	6.914	88.115	1.174,4	0,8
Hindistan	75.659	71.788	78.117	8,8	0,7
İsviçre	53.932	63.118	72.076	14,2	0,6
Bulgaristan	79.193	77.984	70.071	-10,1	0,6
Japonya	52.521	59.943	68.666	14,6	0,6
Vietnam	47.579	59.563	63.335	6,3	0,5
İsveç	57.784	55.908	62.853	12,4	0,5
Ukrayna	15.890	23.530	39.231	66,7	0,3

G. Kore	29.857	34.020	34.496	1,4	0,3
İrlanda	22.623	28.779	33.599	16,7	0,3
Bangladeş	22.274	26.273	32.610	24,1	0,3
Karadağ	28.970	52.050	32.161	-38,2	0,3
Tayvan	24.072	26.726	31.122	16,4	0,3
Danimarka	16.794	81.590	27.675	-66,1	0,2
Malta	15.220	16.581	27.556	66,2	0,2
Tayland	17.800	17.697	23.727	34,1	0,2
Portekiz	18.793	22.095	22.796	3,2	0,2
Endonezya	23.693	26.005	22.410	-13,8	0,2

Kaynak: ITC-Trade Map

7. Dış Ticaret Politikası ve Vergiler

Hemen hemen her ürünü ithal eden Bosna Hersek ile ticaret yapacak firmalar için de geçerlidir. Bosna Hersek'in dış ticaret uygulamalarına bakıldığında genel olarak sorun çıkartmayan ve ticaret ortamı için uygun bir dış ticaret mevzuatı olduğu görülmektedir.

Bosna Hersek yeniden yapılanma sürecinin bir sonucu olarak gümrük idarelerini tek bir çatı altında toplamıştır.

Ülkemiz ile Bosna Hersek arasında Serbest Ticaret Anlaşması imzalandıktan sonra iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi önemli bir artış göstermiştir. Bu Anlaşmaya göre; Bosna Hersek'e ihracatta tüm gümrük vergileri ve eş etkili vergiler sıfırlanmıştır.

İthalatta tarife dışı vergiler ve ülkemiz ihracatçıları sıkıntıya sokabilecek tarife dışı engeller yoktur. Bosna Hersek'in uyguladığı herhangi bir anti-damping uygulaması da bulunmamaktadır. İhracatta da alınan herhangi bir fon ya da vergi bulunmamaktadır.

Ülkeye yatırım amaçlı gelen yabancı sermayeye ait mal ve ekipmanlar, Bosna Hersek'de gerçekleştirilecek rehabilitasyon ve onarım projeleri için getirilecek mal ve ekipmanlar, ihraç kaydıyla yapılan ithalat, yatırım amaçlı getirilen komple tesis ve makine ithalatı, yolcu beraberinde getirilen eşya, insani yardım kuruluşları tarafından getirilen ürünler, promosyon ve tanıtım amaçlı getirilen ürünler, numuneler, mektup ve posta yolu ile gelen ürünler, eğitim araç gereçleri, uluslar arası organizasyonlarda tüketilecek malzemeler gümrük vergisinden muaftır.

İthalat Rejimi

Bosna Hersek'e ithalatta gümrük vergileri % 0-15 arasında değişmekte olup, ithalatta % 1 gümrük harcı alınmaktadır. Gümrük vergileri ortalaması % 6,5 düzeyindedir (Bosna Hersek 2018 Gümrük Tarifeleri için; http://www.mvteo.gov.ba/zakoni/podzakonski_akti/Carinska_tarifa/default.aspx?id=9277&langTag=hr-HR).

Belirli bazı gıda ürünlerinde gümrük vergisinin yanı sıra ithalatta bazı petrol ürünlerinden, alkolsüz içeceklerden, bira, şarap ve diğer alkollü içeceklerden, etil alkol ve kahveden prelevman (excise taxes) alınmaktadır.

Türkiye ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmasına göre Bosna Hersek'e ihraç edilecek tüm ürünler gümrük vergisinden muaftır. İthalatta tarife dışı vergiler ve ülkemiz ihracatçılarına sıkıntıya sokabilecek tarife dışı engeller yoktur. Bosna- Hersek'in uyguladığı herhangi bir anti-dumping uygulaması da yoktur.

Serbest Bölgeler

Bosna Hersek Serbest Ticaret Bölgeleri Kanunu, serbest ticaret bölgelerinin Bosna Hersek gümrük bölgelerinin bir parçası olarak kurulmasına izin vermektedir.

Bosna Hersek'te kaydı olan bir ya da daha fazla yerli ya da yabancı yasal şirket bir serbest ticaret bölgesi oluşturabilirler. Serbest bölgede faaliyet gösteren işletmeler, emekle ilgili vergiler hariç diğer tüm vergilerden muaftır. Her türlü mal serbest bölgelere gümrüksüz ithal edilebilmektedir. Ancak, serbest bölgeden ihraç edilecek ürünün değerinde en az % 50 oranında bir artış olmalı, katma değer yaratılmalıdır.

Bosna Hersek'te faaliyet gösteren Serbest Bölgeler (Saraybosna Ticaret Müşavirliği);

- Free Zone – Vogosca

İletişim: Zijad Kafedić

Adres: Igmanska 36, 71 320 Vogošća

42/67

Tel: +387 33 434 534

Faks: +387 33 433 509

E-posta: skoda-bh@bih.net.ba

Web: http://internet.ba/szona_vogosca/

- Free Zone – Visoko

İletişim: Jasna Zubic

Adres: Kakanjska 4, 71 300 Visoko

Tel: +387 32 738 010

Faks: +387 32 738 010

- Free Zone – Hercegovina Mostar

İrtibat bilgileri şu şekildedir:

Müdür: Mr. Ante Vidaček

İletişim: Seka Babić

Adres: Rodoč bb, 88000 Mostar

Tel: +387 36 350 210

Faks: +387 36 350 221

E-posta: sz.hercegovina@tel.net.ba

- Free Zone – Holc Lukavac

İrtibat bilgileri şu şekildedir:

İletişim: Advija Murselović

Adres: Bosna 1, 75305 Puračić

Telefon: +387 35 553 096/

Faks: +387 35 553 196

E-posta: doo.holc@bih.net.ba ; fen_bh@bih.net.ba